

Nr 95.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående beräkningen av arvoden åt skolläkare vid de allmänna läroverken; given Stockholms slott den 11 februari 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

B. J:son Bergqvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1921.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Bergqvist anförde härefter:

Gällande läroverksstadga föreskriver i § 160, att vid varje läroverk skall av skolöverstyrelsen, efter förslag av vederbörande rektor, eller, i fråga om samskola, av dess styrelse för högst 5 år antagas en skolläkare.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 84 häft. (Nr 95.) 1

Sådan skolläkare ägde enligt tidigare gällande bestämmelser såsom ersättning för honom i denna hans egenskap åliggande göromål uppbära dels ur vederbörande läroverks ljus- och vedkassa 1 krona om året för varje under höstterminen närvarande lärjunge, dels ock av statsmedel 150 kronor vid högre allmänt läroverk och 100 kronor vid realskola ävensom ytterligare ett belopp, motsvarande 1 krona för varje under höstterminen närvarande lärjunge.

De för ändamålet erforderliga statsmedlen hava utgått av en i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagspost till arvoden åt skolläkare samt av på extra stat anvisade belopp.

Uti en den 5 mars 1920 dagtecknad proposition, nr 288, angående arvoden åt skolläkare föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att

dels medgiva, att såsom ersättning åt skolläkare vid allmänt läroverk finge från och med år 1921 utgå, förutom fast årsarvode av 500 kronor för läkare vid högre allmänt läroverk samt 300 kronor för läkare vid real- eller samskola, 3 kronor för varje under höstterminen vid läroverket närvarande lärjunge;

dels besluta, att den skolläkare från läroverkets ljus- och vedkassa dittills tillkommande ersättning av 1 krona för varje under höstterminen vid läroverket närvarande lärjunge skulle från och med år 1921 upphöra att utgå;

dels medgiva, att den i reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagsposten: »arvoden åt skolläkare» å 9,600 kronor måtte från och med år 1921 utgå med ett till 30,700 kronor förhöjt belopp; kommande härvid sagda reservationsanslag att höjas med 21,100 kronor;

dels ock till ersättning åt skolläkare vid allmänt läroverk med 3 kronor för varje under höstterminen vid läroverket närvarande lärjunge anvisa på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag å 82,500 kronor.

Till det protokoll över ecklesiastikärenden för nämnda dag, vilket i utdrag fogats vid sagda proposition, yttrade min företrädare i statsrådsämbetet, att han — för undvikande av allt för specialiserade bestämmelser i fråga om beräkning av dyrtidstillägg och i likhet med vad som gällde inom andra områden av förvaltningen — ansåge någon begränsning av dyrtidstilläggen å skolläkarnas arvoden ej böra ifrågakomma utan dessa tillägg böra utgå efter sedvanliga regler. Genom en dylik beräkning av dyrtidstilläggen skulle också undvikas större ojämnheter i avlöningsförhållandena för läkarna vid folkskoleseminarierna, sådana dessa avlöningsförhållanden föreslagits i 1920 års statsverksproposition, och avlöningsförmånerna för läkarna vid de allmänna läroverken.

I skrivelse den 22 juni 1920 angående regleringen av utgif-

terna under riksstatens för år 1921 åttonde huvudtitel, punkten 174, har riksdagen i nu förevarande avseende anfört bland annat:

Den nu föreliggande frågan hade riksdagen ansett sig böra behandla med hänsyn till den uppfattning, riksdagen hyste i avseende å seminarieläkarnas arvoden. Även beträffande skolläkarna förutsatte departementschefen, att dyrtidstillägg skulle utgå å de av honom tillstyrkta arvodena. Ett bifall härtill skulle leda till att läkarna vid de större läroverken komme upp till arvodesbelopp, som på intet vis syntes stå i förhållande till det arbete, som av dem presterades. Lika med vad riksdagen beslutit i fråga om seminarieläkarna, ansåge riksdagen, att man jämväl beträffande skolläkarna borde räkna med att dyrtidstillägg ej skulle utgå å deras arvoden. Härav följde emellertid, att de belopp, som av Kungl. Maj:t föreslagits, borde något höjas. Riksdagen hade vid prövning härav funnit sig böra bestämma, att ersättningen till skolläkare beräknades efter dels ett fast årsarsarvode av 500 kronor vid högre allmänt läroverk och 300 kronor vid real- eller samskola, dels ock 4 kronor för varje under höstterminen vid läroverket närvarande lärjunge.

Nämnda grunder hade emellertid endast tjänat riksdagen till ledning vid beräkning av erforderligt anslag, och riksdagen ville framhålla, att ett strängt fasthållande av desamma vid arvodens bestämmande i de särskilda fallen ingalunda syntes böra vara oeftergivligt. Riksdagen ansåge, att de anslagsmedel, som beviljades till arvoden åt skolläkare, borde ställas till skolöverstyrelsens förfogande att användas i huvudsaklig överensstämmelse med angivna grunder, varvid dock borde av överstyrelsen tillses, att arvode icke måtte komma att utgå med lägre belopp än vad som motsvarade ersättningen för vårterminen 1920.

Riksdagen anmälde sig alltså hava

a) beslutat, att den skolläkare från läroverkets ljus- och vedkassa dittills tillkommande ersättning av 1 krona för varje under höstterminen vid läroverket närvarande lärjunge skulle från och med år 1921 upphöra att utgå;

b) medgivit, att den i reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagsposten: »arvoden åt skolläkare» å 9,600 kronor finge från och med år 1921 utgå med ett till 30,700 kronor förhöjt belopp; kommande härvid sagda reservationsanslag att höjas med 21,100 kronor;

c) till förstärkning av nämnda anslagspost anvisat på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag å 110,000 kronor;

d) föreskrivit, att under b) och c) omnämnda anslagsmedel skulle för därmed avsett ändamål stå till skolöverstyrelsens förfogande att av överstyrelsen fördelas med tillämpning av de utav riksdagen angivna grunder.

Vid föredragning den 22 juni 1920 av riksdagens berörda skrivelse ställde Kungl. Maj:t förenämnda anslag till skolöverstyrelsens förfogande att av överstyrelsen fördelas med tillämpning av oförändrade grunder.

Nu har skolöverstyrelsen i skrivelse den 8 december 1920 meddelat, att överstyrelsen, efter infordrande av uppgifter från de olika läroverken beträffande den ersättning, inberäknat dyrtidstillägg, som utgått till vederbörande skolläkare för förra hälften av år 1920, bestämt arvodena till skolläkare för år 1921.

Oaktat överstyrelsen funnit, att en sträng tillämpning av föreskriften, att arvode icke borde utgå med lägre belopp än vad som motsvarade ersättningen för vårterminen 1920, skulle komma att föranleda vissa inkonsekvenser och ojämnheter vid jämförelse mellan de olika läroverkens storlek och vederbörande skolläkares arvode, hade överstyrelsen ansett sig bunden av riksdagens förutberörda uttalande. En följd härav hade blivit, att de skolläkare, som vårterminen 1920 icke hade någon annan statstjänst, kommit i en gynnsammare ställning än de, vilka sagda termin haft annan statstjänst.

Överstyrelsen hänvisar därefter till en i överstyrelsens skrivelse intagen tabell, utvisande de förhöjningar i skolläkares arvoden, som på grund av riksdagens omförmälda bestämmelse komme vissa skolläkare till del utöver vad de skulle erhållit enligt de av riksdagen bestämda allmänna grunderna.

Enär, fortsätter överstyrelsen därefter, det icke syntes överstyrelsen lämpligt, att skolläkarnas arvoden vid vissa läroverk även för framtiden skulle vara beroende av vad dessa befattningshavare på grund av säregna förhållanden uppburit vårterminen 1920, hade överstyrelsen ansett sig böra anhålla, att Kungl. Maj:t genom framställning till riksdagen måtte utverka dess medgivande för ändring i berörda avseende.

Då skolläkartjänsterna, säger överstyrelsen vidare, vid samtliga läroverk måste betraktas såsom bisysslor, syntes det överstyrelsen ej vara nödigt att vid omreglering av löneförmånerna för dessa tjänster taga särskild hänsyn till den omständigheten, att en del av tjänst innehavarna finge vidkännas någon minskning i de löneförmåner, som de mera på grund av en tillfällighet innehaft en kort tid. Riksdagens ifrågavarande uttalande kunde även i viss mån giva anledning till olika tolkningar. Det syntes nämligen kunna sättas ifråga, huruvida det faktiska ersättningsbeloppet för vårterminen 1920 skulle läggas till grund för beräkningen av kommande års arvode eller om detta arvode skulle omräknas med hänsyn till det ökade eller minskade antalet lärjungar vid läroverket i fråga. Likaså kunde det anses ovisst, om det tillägg till dyrtidstillägget å 20 % av första halvårets löneförmåner, som omförmäldes i kungörelsen den 30 juni 1920 (nr 362) angående förhöjning i vissa fall i det för första halvåret 1920 till befattningshavare i statens tjänst utgående dyrtidstillägg, borde medräknas, enär riksdagens beslut om detta tillägg fattats först efter beslutet om skolläkarnas arvoden. Slutligen hade det icke varit överstyrelsen möjligt att kontrollera, huruvida de av vederbörande rektorer rekvirerade och utbetalade dyrtidstilläggen i varje särskilt fall varit riktigt beräknade. Av de till överstyrelsen lämnade uppgifterna ville det nämligen synas, som om man på olika orter tolkat hit hörande författ-

ningar olika. Överstyrelsen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte genom framställning till 1921 års riksdag utverka riksdagens medgivande därtill, att överstyrelsen vid bestämmande av arvodena för skolläkarna vid de allmänna läroverken ej skulle vara bunden av det av 1920 års riksdag gjorda uttalandet, att dessa arvoden icke måtte utgå med lägre belopp än vad som motsvarade ersättningen för vårterminen 1920.

Uti häröver avgivet infordrat utlåtande av den 7 januari 1921 har statskontoret tillstyrkt framställning till riksdagen i av skolöverstyrelsen angivet syfte.

Vid genomförande av ny löne reglering för personalen vid statens verk och inrättningar av olika slag bruka vanligen utfärdas bestämmelser, avseende att förekomma, att vederbörande befattningshavare genom inträde å ny stat lider minskning i förut havda inkomster. Det torde också hava varit en dylik omsorg, som föranlett riksdagen till det förut återgivna uttalandet, att arvode åt skolläkare icke borde komma att utgå med lägre belopp än vad som motsvarade dem för vårterminen 1920 tillkommande ersättning. Ett fortsatt tillämpande av den av riksdagen sålunda angivna normen skulle emellertid lätteligen kunna leda till orättvisor och ojämnheter, i det att en läkare vid ett mindre läroverk skulle under viss förutsättning kunna för framtiden få avsevärt högre arvode än en hans kollega vid ett större läroverk. Dessutom skulle en ändring av grunderna för dyrtidstilläggs utgående eller en sänkning av det s. k. grundtalet genom levnadskostnadernas minskning kunna för alla andra statstjänstemän medföra en rätt avsevärd minskning i deras avlöningsförmåner i jämförelse med vad de uppburit år 1920, under det att, om bestämmelsen i fråga om skolläkare ej ändras, dessa i vissa fall allt framgent komma att erhålla ett arvode, uppgående till det sammanlagda ersättningsbelopp, som de, under exceptionella förhållanden, uppburit för vårterminen 1920.

Då härtill kommer att den för vårterminen 1920 utbetalda ersättningen till skolläkare synes hava varit i hög grad ojämnt fördelad, bland annat på grund av olika tolkning av de för nämnda tid gällande författningarna om dyrtidstillägg, synas mig tillräckliga skäl föreligga att genom framställning till riksdagen få den föreskriften upphävd, att den framtida ersättningen till nu ifrågavarande befattningshavare skall bestämmas med ledning av det för vårterminen 1920 utbetalda arvodet.

Departement-
schefen.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att skolöverstyrelsen må vid bestämmande av arvoden åt skolläkare vid de allmänna läroverken vara obunden av det utav 1920 års riksdag gjorda uttalandet, att nämnda arvoden icke böra utgå med lägre belopp än vad som motsvarar ersättningen för vårterminen 1920.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Breitholtz.